
Božská Coco

V den, kdy maminka umřela, jsem si hrála s panenkami na hřbitově. Byli to hadroví panáčci, vycpaní slámou, které jsem si vyrobila, když jsem byla malá, teď už špinaví a potrhaní, protože mi bylo téměř dvanáct. Během času jsem jim dávala různá jména, ale ten den jsem jim říkala *tetky*, podle ženských v černém, které v našem podkroví nedaleko čekaly, až maminka vydechne naposled.

„Ty seď tady a ty tady,“ poručila jsem a ohýbala tělíčka panenek tak, aby se opíraly o nahnuté náhrobní kameny, a představovala si, že mě ty *tetky* poslouchají. Hřbitov na kraji vesnice, kam nás maminka přivedla, když táta odešel, se stal mým dočasným útočištěm. Stěhovali jsme se často, a tak jsem ani tohle místo nebrala jako domov. Tatínek často zmizel na celé měsíce, protože se živil prodejem různého zboží na venkovských jarmarcích.

„Já jsem se na cestách narodil,“ odpovídal často, když si maminka stěžovala. „Chanelové jsou poutníci už celé generace. To chceš, abych změnil svoji krev?“

Matka jen vzdychala: „Tak docela ne, ale jsme teď manželé, Alberte, a máme pět dětí.“

Táta se tomu jen smál. A smál se krásně, ráda jsem jeho smích poslouchala. „Děcka se vždycky přizpůsobí. Těm je přece jedno, jestli jsem pryč, nebo ne, Gabrielle?“ ptal se a zamrkal na mě. Byla jsem jeho miláček, což mi taky říkal, když mě bral do náruče, sevřel silnými rukama a sypal mi popel z cigarety na husté, černé copy, zatímco jsem se smála. „Gabrielle, *mon petit chou!*“

Pak mě ale postavil a začali se s matkou hádat, což nakonec končilo jejím křikem: „Tak si jdi! Jdi pryč a nech nás v té mizérii samotné!“ To už jsem si zacpávala uši a někdy ji dokonce nenáviděla. Nesnášela jsem její pláč, ztrhaný obličej a zaťaté pěsti, které otce nutily utíkat z domu. Měla jsem

strach, že už se kvůli ní nikdy nevrátí. Ona nechápala, že odcházel, protože musel – její láska byla jako kouř bez ohně. Nemohl doma dýchat.

I tak jsem na tatínka nepřestávala čekat, třebaže když odešel naposled, donesla se z Lorraina do naší vesnice zpráva, že Albert Chanel pracuje v tamní hospodě a vídají ho s nějakou ženskou – s běhnou. Netušila jsem, kdo běhna je, ale maminka ano. Tehdy ochladla a přestala plakat. „Je to bastard,“ šeptala jen.

Sbalila naše nuzné věci a odvedla mě, mé dvě sestry, Julii a Antoinettu, a bratry Alfonsa s Lucienem, sem do Courpière, kde čekaly její tři ovdovělé tety a kroutily hlavami: „My jsme tě varovaly, Jeanne. Věděla jsi, že to není dobrý chlap. To se pozná. Co si teď počneš? Z čeho chceš uživit tolik hladových krků, co ti nechal?“

„Tatínek se ale vrátí!“ zaječela jsem, až jejich otlučené hrnky s čajem zazvonily. „On je dobrý a má nás rád!“

„Tohle dítě je jak z pekla čert,“ říkaly na to *tetky* jedním hlasem. „Má prostě jeho krev, z té nic pořádného nevyroste.“

Maminka se vždycky rozkašlala, přidržela si hadřík u pusy a poslala mě hrát si ven. V té době velmi rychle hubla, ztrácela se před očima. Věděla jsem, že je nemocná, ale nechtěla jsem si to připustit. Zaškaredila jsem se na její tety a vyběhla ven stejně jako předtím tolikrát můj otec.

Tetky se pak na nějakou dobu vytratily, ale když se mamince kašel těžce usadil na plicích a už nemohla dál pracovat jako pomocná švadlena, objevil se v domě zas.

Ovládly domácnost, všechno s nimi zčernalo a maminku uložily do postele, ze které, jak říkaly, prý už nikdy nevstane.

„To maminka umře?“ zeptala se sestra Julia. Bylo jí třináct, tedy o rok víc než mně, ale neustále se něčeho bála – zimního větru, povozů, které nám šplíchaly na staré šaty bláto, nebo podezřívavých pohledů lidí. Největší strach ale měla ze smrti a z toho, co s námi bude, až zůstaneme na světě sami s tetami, které tiše a bez lítosti sledovaly, jak maminka odchází.

„Ona neumře,“ odpověděla jsem, jako by se to mohlo splnit, když to vyslovím.

„Ale vždyť je moc nemocná. Slyšela jsem, jak tety říkají, že už tady dlouho nebude. Co si pak počneme, Gabrielle?“

Vychlo mi v krku, jako bych polykala zatuchlý chleba, co nám maminka dávala, když nic jiného nebylo. Posílala mě k pekaři s několika centimy, co

dokázala ušetřit, ale říkala, že nemám žebrot, protože máme svoji hrdost. Chleba, který mi za ně pekař dal, byl ale vždycky tvrdý.

Teď jako by mi uvázl v krku. Polkni, nařídila jsem si, musíš to spolknout.

„Ona neumře,“ opakovala jsem, ale Julia tiše vzlykala a ohlížela se po pětileté Antoinettě, která zvesela trhala plevel rostoucí mezi náhrobky. „Oni se nás pak zbaví,“ dodala, „pošlou nás do sirotčince nebo ještě něco horšího, protože táta se nikdy nevrátí.“

Vyskočila jsem. Byla jsem tehdy hodně hubená, prý spratek, co vypadá, jako by nikdy neměl pořádné jídlo, jak říkaly *tetky*, jako by si chudák maminka někdy mohla něco tak zázračného dovolit. Pak jsem popadla jednu z panenek a zatřepala s ní směrem k Julii. „Tohle nikdy neříkej! Tatínek se vrátí, uvidíš.“

Julia narovнала úzká ramínka, což mě docela zaskočilo, protože maminka často říkala, že i když je sestra nejstarší, je taky příliš zakřiknutá. „Gabrielle,“ pronesla vážným hlasem, „teď není čas na nějaké báchorky.“

Není čas na báchorky...

Ta slova mi ještě zněla v hlavě, když jsme šlapaly zpět k domku, protože nás z okna zavolala jedna z tet.

V pokoji byly zatažené závěsy a ze stolu zmizela maminčina rozdělaná práce – špulky s nitěmi, ozdoby, stuhy, jehly a stříhy na šaty, které šila, ale nikdy si je nemohla dovolit pro sebe. Tety už tam stihly vystavit maminčino tělo.

„Konečně ji nic netrápí ani nebolí. Naše ubohá Jeanne už má klid.“ Jedna z tet pokynula kostnatým prstem. „Pojďte, děvčata, musíte maminku políbit na rozloučenou.“

Ztuhla jsem mezi dveřmi a nemohla se pohnout. Julia zatím přistoupila ke stolu, naklonila se a políbila matku na fialové rty. Antoinette začala kvílet. Šestiletý Lucien v rohu pokoje tloukl o sebe cínovými vojáčky a devítiletý Alfonse zmateně zíral do prostoru.

„Gabrielle,“ vyštěkly *tetky*, „hned pojď sem.“ Jejich hlasy zněly jak krákorání havranů. Zírala jsem na matčino tělo, na její ruce složené na prsou, zavřené oči a propadlé, voskové tváře. I na dálku mě při tom pohledu napadlo, že není pravda, že mrtví cítí klid.

Mrtví necítí nic. Jsou navždycky pryč. A já už nikdy nevidím maminku. Už mě nepohládí po vlasech a neřekne: „Gabrielle, proč si ty copy tro-

chu neurovnáš?“ Už nás nepřijde v noci přikrývat, už nám nepřinese koláče, které utišily ty nejmladší, abychom jí my starší dcery mohly pomáhat s prací. Už mi neukáže rozdíl mezi volným a okrajovým stehem a nezasměje se tomu, že si Julia přišla vlastní sukni k šatům, které měla opravit. Maminka byla opravdu pryč a my tu zůstali s *tetkami* a jejím tělem. Nebyl nikdo, kdo by nás utěšil.

Prudce jsem se otočila a dala se do běhu. Slyšela jsem, jak tety volají a tůkají do podlahy svými holemi. Lucien začal plakat spolu s Antoinettou, ale já jsem se neohlížela. Seběhla jsem po schodech, prolétla dveřmi a zastavila se až na hřbitově. Tam jsem dopadla na kolena před hrobem, kde jsem nechala ležet panenky. Chtělo se mi brečet. Odmítla jsem políbit maminku na rozloučenou, a tak pro ni přece musím plakat, aby věděla, že jsem ji milovala.

Ale slzy nepřicházely. Odkopla jsem panenky stranou a schoulila se u náhrobku. Pak jsem zírala na prašnou cestu vedoucí z vesnice, zatímco se snášel soumrak.

Tatínek určitě přijde. Musí. Přece by nás takhle neopustil.

* * *

O tři dny později tatínek dorazil a všichni jsme se shromáždili v nuzném pokoji kolem stolu, kde předtím ležela maminka. Její pohřeb zmeškal. „Měl jsem práci, nemohl jsem,“ vysvětloval, když *tetky* nesouhlasně mlskaly. Ale hlavně že byl tady. Pevně jsem se držela jeho ruky a vdechovala pach jeho potu a tabáku. Říkala jsem přece, že přijde a že zas budeme v bezpečí.

„A co chceš dělat teď?“ krákoraly tety. „Se ženou v pánu a tímhle nadělením, co ti tu nechala na starost?“

Tatínek chvíli mlčel a pak se ozval: „A co navrhuje, dámy?“ Trhla jsem sebou na židli vedle něho. „Mám tu práci v hospodě,“ dodal ještě, „žádné místo pro výchovu děcek.“

„Hospoda,“ ozvala se jedna z tet, „to opravdu není místo pro děti. Aubazine je asi jediná možnost. Tam se něčemu naučí, aby se dokázaly uživit a nepostihl je osud jejich matky.“

Všimla jsem si, jak Julia o něco víc zbledla, a pochopila jsem, že Aubazine bude onen sirotčinec. „Ale my přece nejsme sirotci,“ protestovala jsem a pohoršený výraz, který to u *tetek* vyvolalo, mě potěšil. Ony o nás zájem

neměly, chtěly nás jen dostat pryč, ale to přece tatínek nedopustí. On jim ukáže, jak se spletly.

Otočila jsem se k němu. „Tati, řekni jim, že budeme žít s tebou.“ Snažila jsem se potlačit prosebný tón, ale otec nevěděl, co říct. Po chvíli zamumlal: „Gabrielle, teď mluví dospělí. Musíš věřit, že chceme jen tvoje dobro.“

My? Nechápvavě jsem na něho zírала.

Pak pokračoval: „Takže Aubazine, jo?“ Díval se přes mou hlavu na *tetky*, vyrovnané za stolem jako moje panenky na hřbitově. „A vy myslíte, že jep-tišky budou...?“

„Rozhodně,“ odpověděly a pokyvovaly hlavou. „Nemůžou ani jinak. Zbožné sestry z Aubazinu takovým případům zasvětily život.“

„Hmm,“ zamručel otec a mně přešel po zádech mráz. „A co chlapi?“

„Rodiny, co si vezmou chlapece, se najdou vždycky,“ řekly *tetky* a já jsem prudce stiskla tátovu ruku, protože jsem z jejich pohledů vyčetla kruté rozhodnutí.

„Tatínku, prosím,“ promluvila jsem a přinutila ho podívat se na mě. „My nebudeme dělat potíže. Vždycky spíme pohromadě, nepotřebujeme moc místa. Julia se postará o Antoinettu a Luciena a my s Alfonsem ti budeme pomáhat. I mamince jsme pomáhali. Já jsem s ní šila a... a taky... taky jsem vyřizovala věci. To mi jde dobře. Můžu pro tebe pracovat. Nebudou s námi problémy,“ opakovala jsem a mluvila čím dál rychleji, protože jeho oči byly náhle tak vzdálené, až se mi strachem svíralo srdce.

On ale odtáhl ruku. Nijak prudce. Naše prsty se jen rozpojily jako špatně držící stehy. Pocítila jsem prázdnotu – jako by už vlastně zase odešel, a pak řekl: „Nejde to. Není místo.“

Vstal, já se na něho ze židle strnule zadívala, ale pak se vydal ke dveřím. Vyskočila jsem a vrhla se za ním. Snažila jsem se znova chytit jeho ruky a přitom jsem křičela: „Prosím, neopouštěj nás!“

Ještě se nepřítomně usmál na tety, vyhnul se mým chňapajícím prstům a řekl: „Dámy, vy na to už dohlédnete, že? Aby měli potřebné oblečení a tak...“

Tetky souhlasně přikyvovaly. Otec se na mě přece jen ještě podíval. „*Mon petit chou*,“ zašeptal a podrbl mě ve vlasech. Pak vyšel ven.

Nemohla jsem se ani pohnout, když jeho kroky doznívaly cestou dolů po schodech a tety za mnou se rozčilovaly: „Nemá kouska studu. Vzдорovitá až do konce.“

Dál už jsem nečekala. Než mě mohly chytit, vyběhla jsem za tatínkem. Jenže když jsem se dostala před dům, nikde jsem ho nezahledla. Otáčela

jsem se na všechny strany a hledala jeho odcházející siluetu, jak si třeba nasazuje klobouk.

Ale zmizel mi, jako by tam ani nikdy nebyl. Svět mi náhle zčernal. Roztřásla jsem se zimou. V ten moment jsem konečně pochopila, že Julia měla pravdu.

Čas na báchorky skončil.